

KRIZA NOVINA U SVIJETU

Newsweek poklonjen za jedan dolar

str. 2

ZOOM

ZOOM

O POPLAVI KOJA JE 1978. POGODILA VELU LUKU NA KORČULI

Uzet će nas more

str. 3

ISTRIJANSTVO i borba za njegove simbole

3/9

Što je regionalizam bez vrućih nacionalizama

str. 7

TJEDNI PRILOG

Petak, 13. kolovoza 2010.

Glas Istre

ZNANSTVENI KAMP MLADIH U VIŠNJANU

Milivoj MIJOŠEK

Kad odrasli zakažu, mladi se organiziraju

str. 4 i 5

Kvariton
Aljoša Pužar

Crni val

Dragi prijatelji, čitam kako Kina izbija na drugo mjesto svjetskih gospodarskih velesila i razmišljam o dobro mi poznatim istočnoazijskim industrijskim pustarama, spaljenim, sažganim zemljama nastanjenim jeftinom radnom snagom. Ipak, pobune i zahtjevi za povećanje plaća sve su uobičajenije. Zato već razmišljam kamo će se nakon Kine slići blatna bujica svjetskog robovlasničkog kapitalizma. Mislim da će taj novi prostor spaljivanja za nekoliko desetljeća u prvom redu biti savaharska Afrika.

I gle, upravo se Kina tamo sve više javlja kao investitor, kreator i suvlasnik lokalnih resursa. Ništa čudno. Kažu nam, s druge strane, da Sjedinjene Američke Države, premda još zadugo prve na listi, već poprilično rikavaju. Zanimljiv je to proces i treba vidjeti kamo će koga dovesti. A mi? Gdje smo u tom procesu mi? Na ovo pitanje postoji dosta vulgarnih odgovora, većinom onih koji uključuju spominjanje bliske rodbine, spolnih organa i tome sličnih udarnih kombinacija. Vlada je novim zaduživanjem kupila malo vremena s penzicima i svima koji više na proračunu i fondovima, ruski požari podigli su cijenu pšenice. Hoće li seljacima i penzicima osjećaj sigurnosti potrajati do izbora? To se sve pitam dok s pogledom u neko zelenilo uranjam u još uvijek plavi Jadran. No onda, na svoj užas, neuspješno pokušavam, kao nekada, spaziti neko živo stvorenje. Na žalost, na plažama moga djetinjstva više ih nema. Za more kažu da je čisto, zaboli su plavu zastavu, ali ja ne mogu pronaći ni kozicu, ni priljepka, ni pedočca, ni petrovo uho, dno je golo poput bazena, čak ni onih ružnih smeđih algi koje ranije nisam volio nema, nema ni morske salate, nema glavčica, nema rakovica, nema sipa ni crvenih meduza. Svih se njih dobro sjećam, ali ih sada nema. Vjerojatno im je more prečisto. Kao demokracija, kao politička korektnost, kao uloga domovinskog rata, zahvalnosti ovog onog, kao sjajni broševi tupastih političarki, kao osmjeh Ive Sanadera. Čisto, sve čisto, pročišćeno, filtrirano, omedeno mrežama i plutačama, opremljeno ozvučenjima, skuterima, gleserskim padobranima, jahtama i sporjuećim gumenim bananama, more je doživjelo svjetlost novog doba, spaljeno od otrovne i bućne čistoće. Za to vrijeme, dosadni sporovozači turizam povukao se pred masovnom demijavom. Nekad, kad bi se turisti derali dolazio bi milicajac da vidi zašto se deru, sad bi bila vijest da se netko prestane derati. Ja se tu ko fol odmaram i tražim pužice, svoje skoro-pa-imenjake i crvene meduze s kojima donekle dijelim politička uvjerenja i kozice koje volim i kad mi grickaju noge i kad se smire u kakvom rižotu...ali ne, nema nikog više ovdje, osim teških konja, onih iz "konjskih snaga" što bruje i zuje, cviče i vrište, pile i stružu valovima kao jedna velika pilana koja more reže u triješće dok se plava zastava vijori nad plastičnim pomidorima primitivaca i blesana. Pužici moga djetinjstva i sva ta živahna družina, to su valjda bile sve neke manjamerde, a sad su od svih vrsta koje vole i traže drek, ostali samo Hrvati i njihovi gosti. Zvali su me nedavno na neku zabavu. U pozivu je stajalo da će biti bazen i baklje i (doslovce je tako pisalo) da će sve biti kao na filmu...

Nisam se odazvao, a i zašto bih: bazen su već napravili od moje stare plaže, baklje će imati oni koji ne budu mogli platiti struju, a to da je čitava stvar poprilično filmska, tu se slažem. Samo ne znam je li talijanski neorealizam ili francuski crni val...

Piše Marta BARADIĆ
Snimio Milivoj MIJOŠEĆ

Kad bi prosječan šesnaestogodišnjak za sebe rekao da je multidisciplinarni to bi otprilike značilo da ima najmanje dva profila, na Facebooku i Twitteru, hrpu gadgeta, istovremeno je hip-hoper i punker...

No, koliko god taj pojam u zadnje vrijeme bio zloupotrebljavan, kad to čujete od tinejdžera, a polaznika višnjanskog Znanstvenog kampa za mlade, odmah je jasno da su oni baš to, multidisciplinarni. U dobi dok još otkrivaju i razvijaju svoju strast za znanost, svaka njezina grana im predstavlja ocean mogućnosti. Inicijalna ideja znanstvenog kampa za mlade je okupiti darovite i visokomotivirane učenike u društvu sebi sličnih, a ovdje "što god uspiju izvaliti, netko će ih razumjeti", kaže Korado Korlević, spiritus movens kampa, istaknuti astronom, znanstvenik i pedagog iz Višnjana. Onime što je za laika "nuklearna fizika" oni s lakoćom barataju.

- Društvo i odrasli ne žele brinuti o darovitima jer nisu kao svi ostali, gnjave i komplicirani su. Oni imaju druge interese koji nisu cijenjeni u društvu i osjećaju se zapostavljenima. Kada odrasli zakažu, djeca se trebaju sama organizirati. Ta ideja postoji od pamtljivijeka, bitan je pokušaj i već kulturne bande New Yorka. Naš cilj je napraviti sustav koji sam sebe održava, po principu učenici za učenike. Bivši sudionici odlučni su u tome da pomognu sebi, te sebi sličnim učenicima i pobrinu se da mlade generacije imaju kvalitetniju nabrazbu. Takva, talentirana djeca, susreću se virtualno, a kamp im pruža priliku za konkretnije djelovanje. Naši učenici bit će za nekoliko godina potencijalni predavači, i tako se to kotrlja, osmišljavaju programe u skladu sa svojim dosadašnjim doživljajima znanstvenih kampova, kaže Korlević. U takvim okolnostima postavlja se pitanje tko uopće potiče darovitu djecu, a Korlević odgovara da su to gotovo uvijek roditelji, bilo da ih potiču ili im zabrane, podjednako je dobro.

Treba prodavati pamet

Ono o čemu mnogi tek teoretiziraju ovdje se prakticira. Društvo temeljeno na znanju doslovce se izgrađuje u inkubatorima mozgova poput ovog. Jer kako Korlević kaže, naglasak treba staviti na edukaciju onog dijela društva koji će Hrvatsku pogurati naprijed te nastavlja da

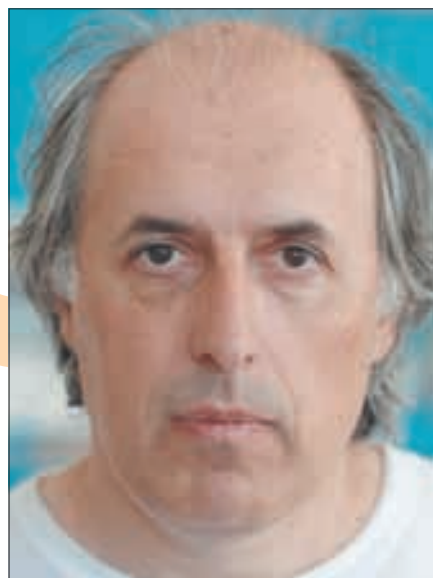

Adrienn je sa svojom grupom identificirala bakterije

MEĐUNARODNA LJETNA ŠKOLA ZNANOSTI U VIŠNJANU OKUPILA MLADE ZALJUBLJENIKE U ZNANOST

Inkubator mozgova

U dobi dok još otkrivaju i razvijaju svoju strast za znanost, svaka njezina grana im predstavlja ocean mogućnosti. Inicijalna ideja znanstvenog kampa za mlade je okupiti darovite i visokomotivirane učenike u društvu sebi sličnih, a ovdje "što god uspiju izvaliti, netko će ih razumjeti", kaže Korado Korlević

Svijet muškarcima prekompliciran

U posjetu kampu primijetili smo da broj predavačica premašuje broj predavača dok je omjer polaznika i polaznica izjednačen. O čemu se radi?

- Počeli smo paziti na taj odnos jer je problem bio očit. Prije 12 godina nismo imali ni jednu polaznicu, a to je pravi pokazatelj društvene (ne)pravde. Zaključak je da je Hrvatska izuzetno nepravdno i teško društvo - obitelji, a i same djevojke zaključuje da je najbolje biti doma. Zatim smo primijetili da ni pozitivna diskriminacija ne funkcionira, kao ni u Americi tako ni kod nas. Ona samo podržava nepravdu na drugi način. A sad imamo suprotnu situaciju, djevojke su se pojavile u ogromnom broju, a nestaju dečki i takav je trend u cijelom svijetu. Svijetu i društvu se dogodila duboka promjena koju ljudi ne žele primijetiti. Svijet postaje toliko kompliciran da ga muškarcima više ne razumiju. Muškarcima se povlače iz svih poslova koji zahtijevaju multitasking i kreativno razmišljanje. Nekad dominantna velika većina sad postaje pasivna. Dečke treba ohrabriti da se ponovno počnu baviti znanostu, objašnjava ovaj zanimljiv obrat Korlević

Korado Korlević: Društvo i odrasli ne žele brinuti o darovitima jer nisu kao svi ostali, gnjave i komplicirani su. Oni imaju druge interese koji nisu cijenjeni u društvu i osjećaju se zapostavljenima

kao zemlja nemamo što prodavati svijetu ako ne smislimo nešto novo. Ne možemo prodavati ni cipele ni majice, a neće nas spasiti ni turizam. Pamet treba prodavati, ali prije toga tu istu pamet treba i financirati, zaključuje.

Tu dolazimo do pitanja kako se kamp financira, koliko košta pohađanje istog i tko je uopće organizator svega. Saznajemo da ne postoji jedan organizator već je to grozd organizacija. Nositelji edukacijskih aktivnosti su Astronomsko društvo Višnjana, Klub istraživača Explora i Znanstveno edukacijski centar. Osnovna škola Višnjana im ustupa prostor, a automatski, čim su u školi, iza svega stoji i Ministarstvo znanosti, obrazovanja i športa koje gura projekt. Ove

godine je Ministarstvo osiguralo osnovna sredstva za održavanje kampa, a već sada, sudeći po prognozama, pretpostavljaju da sljedeće godine na to ne mogu računati i pripremaju se na pronalazjenje načina za stiskanje remena.

Jedan od vrlo bitnih principa kampa je i taj da je cijena pohađanja onolika koliko si tko može priuštiti. Polaznici uglavnom plaćaju troškove hrane dok sponzori pokrivaju ostalo. A Korlević napominje da tako mora i ostati te je nedopustivo da dođe

Jedna grupa proučava utjecaj stresa na otpornost biljaka

do selekcije na osnovi novca. Postoji 20-postotna mogućnost, djelomično ili u potpunosti, osloboditi participacije neke od polaznika.

Ova Ljetna škola znanosti je među prvih deset projekata tog tipa u svijetu. Kvaliteta nije upitna, radi se samo o tome da se u Višnjanu tri tjedna, što je standard trajanja radionica u inozemstvu, organiziraju u jednom tjednu. Uz podjednaki efekt, a jednu trećinu troškova. U svijetu pak prednjače SAD i Izrael, a tamo primjerice, trotjedni program fizike za srednjoškolske košta 3.600 dolara, a nema velike razlike između ponude te i ove škole.

Mali raj za zaljubljenike u znanost

Sam naziv ljetna škola za većinu predstavlja oksimoron. No, za zaljubljenike u znanost, ovo je pravi mali raj. Prije svega, tu nailaze na istomišljenike i ne osjećaju se usamljeno kad im se po glavi vrmaju misli o stresu kod biljaka, budućih da većina njihovih vršnjaka ako i razmišlja o stresu, onda razmišlja o onom vlastitom. Tog tjedna oni su u školi od jutra do mraka, a ipak svi potvrđuju da se odlično zabavljaju. Radni dan im počinje u 9 ujutro, rad u laboratoriju i na terenu prekidaju u vrijeme ručka i večere, a svaku večer pohađaju predavanja različitih gostiju, primjerice Ivana Gütlera iz Državnog hidrometeoro-

Znanje je opće dobro

Od polaznika se ne očekuje da jednog dana postanu fizičari, bitan je kreativan pristup i da usvoje znanstvenu metodu, način kritičkog razmišljanja i propitivanja te u konačnici kako se sa svime i suoče, kaže nam Nikola Biliškov, kemicar i doktor znanosti zaposlen na Institutu Ruder Bošković, koje i sam bio polaznik škole astronomije, a u Znanstvenom kampu mladih aktivan je kao predavač i voditelj radionica i danas.

Ljetna škola znanosti u Višnjanu od izuzetne je važnosti. Naime, astronomija ni ne postoji u našem obrazovnom sustavu u sklopu prirodnih znanosti, a sve je manje zastupljena i unutar fizike i geografije. Tendencija je i smanjiti satnice prirodoslovnih predmeta što je vrlo loše za zemlju i društvo općenito. U kampu se učenici kroz program suočavaju s realnim problemima, simuliraju mali znanstveni rad, a neki čak budu i objavljeni, veli Biliškov. Na pitanje o kvaliteti kampa kaže da ni ne može biti lošija od ostalih jer sve slične organizacije surađuju, od Srbije, Južne Koreje do Mađarske i SAD-a, razmjenjuju se iskustva i ideje i tako se unapređuje program. "Složenica kao hrvatska znanost je besmislica, znanje je opće dobro čovječanstva i upravo to sam naučio u Višnjanu", zaključuje Biliškov.

u najkraćem roku telefonski kontaktira te odradi intervju. Imperativ nije biti najbolji već se procijeni kome je program najviše potreban. Kome će najviše pomoći i tko će izvući maksimum. Interes je jako velik, a saznavajući da su posebno zainteresirani odlični osnovnoškolski. Prijavljuje ih se 60-ak, a ukupno ih se može primiti 15-ak i to je ono loše. "Morali bi biti u mogućnosti pozvati sve koji su pokazali interes", kaže Korlević.

Kamp useljava u zgradu OŠ Višnjana čim se škola isprazni i traje do jeseni. A pojedina grupa prima dva do tri polaznika. Sama ta činjenica govori dovoljno o predanom radu, učenika i predavača. Sve

Mia Radović (16), Novigrad: Prošle godine bila sam u grupi za geologiju, iako me najviše interesiraju biologija i kemija pa se tako ove godine bavim stresom kod biljaka. Biljke smo izložili stresu od slane vode, mraka i oba faktora odjednom, a pratimo i kontrolnu grupu koju nismo tako tretirali. Zatim ih inficiramo virusom koji na lišću stvara male ranice, razbija membranu u stanici. Cilj nam je izmjeriti što se događa na molekularnoj razini i kakav utjecaj ima stres na otpornost biljaka. Ovdje mi je super, društvo je za deset, istovremeno učim i engleski. Napokon razgovaram s nekim, a da razumije što želim reći.

Anton Perkov (15), Ližnjan: Trenutno sam u grupi za ekologiju i etnologiju mediteranskih crnih udovica. Oduvijek su me zanimali pauci, a i ova radionica je jedina nudila terenski rad. Nakon ove idem doma odmorit se dva dana i onda se vraćam u Višnjansku školu astronomije. Ja sam multidisciplinarni čovjek, svašta me interesira, a nakon matematičke gimnazije planiram upisati istraživački smjer fizike i kemije. Dok moji prijatelji rade i plaćeni su, ja radim na neki drugi način i ne bunim se, znam da će mi se to dugoročno isplatiti.

Liza Veerus (17), Estonija: Prvi put sam u Višnjanu i jako mi se sviđa. Ljetnu školu znanosti mi je otkrio prijatelj koji je također ovdje. U Estoniji postoje slični programi ali nažalost nisu međunarodni. Najviše me zanima biologija, a studij planiram nastaviti u inozemstvu, najvjerojatnije u Ujedinjenom kraljevstvu. U početku mi je bilo teško sve razumjeti, ali sad se odlično snalazim, zainteresirana sam za projekt, proučavamo stres kod biljaka i nije mi nimalo dosadno.

Adrienn Nikolett Kocsis (23), Mađarska: Grupa koju vodim bavi se mikrobiologijom i molekularnom biologijom. Zanima nas koje vrste bakterija možemo pronaći u vlastitom okolišu: kupaonici, kuhinji, koži, grlu, nosu, kako ih identificirati i ispitati antibiotsku otpornost. Sudjelovala sam 2005. godine na Ljetnoj školi znanosti s obzirom na moje rezultate pozvao me organizacijski odbor. Razliko između škola tog tipa u Mađarskoj i ove je ta da je kod nas naglasak na znanstvenom radu, pisanju i obrani dok se ovdje rade projekti u laboratoriju, istraživanja... Polaznici su jako motivirani i sretni što su uključeni.

Predavanje znanosti na radom u malim grupama

Tim u potrazi za ozbiljno ugroženim crnim udovicama

djeluju kao jedna velika obitelj, oduševljavaju njihova povezanost i briga. Naime, naš sugovornik zna ime svakog pojedinog polaznika i to ne samo oni aktualnih, već i nekadašnjih te s interesom i brigom prati njihovu znanstveni put.

- Kad učenici pokažu interes i za druge, inozemne programe, nama je to samo plus i potičemo ih. Neki od njih pohađali su školu o neuroznanosti u Göttingenu, druge smo poslali u Heidelberg, zajedno se potrudimo naći način ili sponzore koji će im omogućiti takav napredak, priča Korlević.

Bivši učenici osmišljavaju i vode program

Po već spomenutom principu bivši učenici za sadašnje učenike, osmišljavaju i vode program. Već pri završetku prošlogodišnje ljetne škole počeli su s pripremanjem za sljedeću. Ovogodišnje teme polaznika koje smo početkom kolovoza zatekli u kampu bile su utjecaj stresa na otpornost biljaka, istraživanje razvoja multirezistentnih bakterija, difuzija u ribosomskom tunelu, ekologija i etnologija mediteranske crne udovice, čija su staništa agresivnom urbanizacijom uništena i ona je ozbiljno ugrožena te kompjutersko prepoznavanje lica. Teme su orijentirane na projekte i istraživanja, a tim zahtjevnije i konkretnije postaju ovisno o uzrastu polaznika. Donja doba granica je treći razred osnovne škole, a gornja srednjoškolski uzrast. U programu kampa većinski su zastupljeni prirodne znanosti, gotovo uvijek su uključene povijest i arheologija kao rubno područje prema društvenim znanostima. Iako bi voljeli obuhvatiti i ostale društvene znanosti, Korlević pojašnjava da je vrlo teško u Hrvatskoj pronaći voditelje zainteresirane za takav način rada.

Bogatstvo kampa sigurno je i njegova međunarodna dimenzija, s vidljivom namjerom: stvoriti globalnu mrežu srednjoškolskih kolaca. Interes stranaca je također velik, čak su onima iz Mađarske, Srbije i SAD-a, svojevremeno stavili limit na dva sudionika jer bi im samo oni napunili cijelu školu. Osim što susreću istomišljenike i razvijaju svoje sposobnosti, šire interese već vrlo rano upoznavaju predavače i kolege s kojima će raditi u budućnosti. Ako se odluče za znanstvenu karijeru znaju točno gdje i kome se obratiti i što očekivati nakon što se obrazuju. Trenutni imperativ ljetne škole znanosti je da postane i zimska, odnosno da se prostorno i kadrovski bolje opreme tako da program ne bude ograničen samo na ljeto, iako i u sada aktivni kroz radionice i ostala događanja tijekom cijele godine. Trenutno rade u dva kampa, a onome odmah iza OŠ Višnjana koji je obnovljen, a u njemu se nalaze dormitoriji i privremeni, znanstveni laboratoriji. Drugi kampus nalazi se u obližnjem mjestu Tičan. Izvjesni su im ciljevi su opremiti dva kontejnerska laboratorija.